

Sygn. akt I USK 471/21

POSTANOWIENIE

Dnia 29 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania A. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o odsetki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 29 czerwca 2022 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w G.
z dnia 26 listopada 2020 r., sygn. akt VIII Ua (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 26 listopada 2020 r., sygn. akt VIII Ua (...) Sąd Okręgowy w G. w wyniku apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. zmienił częściowo wyrok Sądu Rejonowego w G. z 5 lutego 2020 r., sygn. akt VI U (...) w pkt 1 ppkt 1-15 i poprzedzającą go decyzję organu rentowego z 21 marca 2019 r. w ten sposób, że przyznał odwołującej się A. N. prawo do odsetek ustawowych za opóźnienie z tytułu wypłaty zasiłku chorobowego za okres od 22 lutego 2016 r. do 20 marca 2016 r. i zasiłku macierzyńskiego za okres od 21 marca 2016 r. do 19 marca 2017 r., od następujących kwot i za następujące okresy:

1. 4.832,16 zł od 21 listopada 2017 r. do 17 lutego 2019 r.;
2. 805,36 zł od 21 listopada 2017 r. do 17 lutego 2019 r.;
3. 1771,77 zł od 21 listopada 2017 r. do 17 lutego 2019 r.;
4. 4832,10 zł od 21 listopada 2017 r. do 17 lutego 2019 r.;
5. 4993,17 zł od 21 listopada 2017 r. do 18 lutego 2019 r.;
6. 4832,10 zł od 21 listopada 2017 r. do 18 lutego 2019 r.;
7. 4993,17 zł od 21 listopada 2017 r. do 18 lutego 2019 r.;
8. 4993,17 zł od 21 listopada 2017 r. do 18 lutego 2019 r.;
9. 4832,10 zł od 21 listopada 2017 r. do 20 lutego 2019 r.;
10. 4993,17 zł od 21 listopada 2017 r. do 20 lutego 2019 r.;
11. 4832,10 zł od 21 listopada 2017 r. do 20 lutego 2019 r.;
12. 4993,17 zł od 21 listopada 2017 r. do 20 lutego 2019 r.;
13. 4993,17 zł od 21 listopada 2017 r. do 25 lutego 2019 r.;
14. 4509,96 zł od 21 listopada 2017 r. do 25 lutego 2019 r.;
15. 3060,33 zł od 21 listopada 2017 r. do 25 lutego 2019 r.

Odwołująca A. N. domagała się zmiany zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z 21 marca 2019 r. mocą, której odmówiono jej wypłaty odsetek od zasiłku chorobowego za okres od 22 lutego 2016 r. do 20 marca 2016 r. oraz zasiłku macierzyńskiego za okres od 21 marca 2016 r. do 19 marca 2017 r. Nadto odwołująca domagała się zasądzenia na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Odwołująca podała, że organ wydając pierwotną decyzję odmawiającą odwołującej praw do zasiłku chorobowego i macierzyńskiego postąpił niezgodnie z prawem, co wykazało postępowanie przed sądem.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W ocenie organu rentowego w okolicznościach tej sprawy prawo do świadczenia mogło być ustalone przez organ rentowy wraz z wpływem prawomocnego orzeczenia do organu, gdyż do wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji doszło dopiero w wyniku materiału zgromadzonego i przeprowadzonego w postępowaniu sądowym. A zatem

opóźnienie w przyznaniu lub wypłacie świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności.

Wyrokiem z 5 lutego 2020 r., sygn. akt VI U (...) Sąd Rejonowy w G. w punkcie I zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał odwołującej prawo do odsetek ustawowych za opóźnienie:

1. od kwoty 4832.16 zł od 28 marca 2016 r. do 17 lutego 2019 r.;
2. od kwoty 805.36 zł od 23 maja 2016 r. do 17 lutego 2019 r.;
3. od kwoty 1771.77 zł od 23 maja 2016 r. do 17 lutego 2019 r.;
4. od kwoty 4832.10 zł od 30 maja 2016 r. do 17 lutego 2019 r.;
5. od kwoty 4993.17 zł od 30 czerwca 2016 r. do 18 lutego 2019 r.;
6. od kwoty 4832.10 zł od 1 sierpnia 2016 r. do 18 lutego 2019 r.;
7. od kwoty 4993.17 zł od 30 sierpnia 2016 r. do 18 lutego 2019 r.;
8. od kwoty 4993.17 zł od 30 września 2016 r. do 18 lutego 2019 r.;
9. od kwoty 4832.10 zł od 31 października 2016 r. do 20 lutego 2019 r.;
10. od kwoty 4993,17 zł od 30 listopada 2016 r. do 20 lutego 2019 r.;
11. od kwoty 4832,10 zł od 30 grudnia 2016 r. do 20 lutego 2019 r.;
12. od kwoty 4993,17 zł od 30 stycznia 2017 r. do 20 lutego 2019 r.;
13. od kwoty 4993,17 zł od 2 marca 2017 r. do 25 lutego 2019 r.;
14. od kwoty 4509,96 zł od 30 marca 2017 r. do 25 lutego 2019 r.;
15. od kwoty 3060.33 zł od 18 kwietnia 2017 r. do 25 lutego 2019 r.

W pkt II wyroku Sąd Rejonowy oddalił odwołanie w pozostałym zakresie, a w pkt III zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującej się kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Apelację od tego wyroku wniósł organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 85 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; art. 64 ust. 1 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa w zw. z § 2 ust. 1-6 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych z 1 lutego 1999 r. (Dz.U. Nr 12, poz. 104).

Sąd Okręgowy uznał apelację za częściowo uzasadnioną i zmienił zaskarżony wyrok w części.

Sąd drugiej instancji wskazał, że w rozpoznawanej sprawie Sąd pierwszej instancji uznał, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za opóźnienie w przyznaniu odwołującej się świadczenia w dacie wydania decyzji objętych postępowaniem sądowym w sprawie o sygn. VIII U (...). Zdaniem Sądu pierwszej instancji, organ rentowy w ramach swoich kompetencji, przy zachowaniu należytej staranności, mógł dokonać ustaleń tożsamyh z tymi poczynionymi w toku sprawy o sygn. VIII U (...). W konsekwencji - Sąd pierwszej instancji uznał, że odsetki za opóźnienie w wypłacie należnych odwołującej się świadczeń należą jej się od wydania decyzji objętych postępowaniem sądowym w sprawie o sygn. VIII U (...). W ocenie Sądu Okręgowego okoliczności przedmiotowej sprawy nie pozwalały jednak zgodzić się z ww. stanowiskiem Sądu Rejonowego.

Sąd odwoławczy podniósł, że w sprawie dotyczącej podlegania przez odwołującą się ubezpieczeniom społecznym od 2 października 2015 r. jako pracownik C. sp. z o.o., która toczyła się przed Sądem Okręgowym w G. pod sygn. VIII U (...), Sąd przeprowadził obszerne postępowanie dowodowe, w tym w szczególności z kopii dokumentacji medycznej z przebiegu ciąży odwołującej się, z zeznań świadków W. S. i M. N., informacji Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w G., opinii biegłej z zakresu chorób kobiecych i położnictwa, a także z przesłuchania odwołującej się. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Okręgowy w G. wskazał, że w całości dał wiarę zeznaniom świadków oraz odwołującej się, uznając je za spójne i logiczne oraz przedstawiające łącznie rzeczywisty przebieg pracy i zakres obowiązków odwołującej się, a także przyczyn jej zatrudnienia na nowym stanowisku. Sąd nie znalazł również podstaw by kwestionować prawidłowość dokumentów zgromadzonych w trakcie postępowania. Z kolei w oparciu o opinie biegłej z zakresu chorób kobiecych i położnictwa E. L. B., zasadniczej z 10 marca 2017 r. i uzupełniającej z 14 lipca 2017 r. Sąd Okręgowy w G. dokonał ustaleń co do przebiegu ciąży odwołującej się oraz jej niewiedzy o zajściu w ciążę w momencie zawierania umowy o pracę.

Sąd drugiej instancji zgodził się w konsekwencji z apelującym, że z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w G. z 27 września 2017 r. w sprawie VIII U (...) wynika jednoznacznie, że ww. dowody miały dla Sądu Okręgowego niebagatelne znaczenie.

W ocenie Sądu Okręgowego sprawa o pracownicze podleganie ubezpieczeniom społecznym przez odwołującą się, która toczyła się przed Sądem Okręgowym w G. (VIII U (...)) miała skomplikowany charakter i wymagała przeprowadzenia obszernego postępowania dowodowego - co też zostało w tej sprawie uczynione. Należy podkreślić, że w sprawie tej - jak wynika z uzasadnienia wyroku - Sąd ocenił sporne kwestie dopiero na podstawie całokształtu zebranego w sprawie materiału dowodowego. Zatem dopiero sporządzenie uzasadnienia wyroku z 27 września 2017 r. w sprawie VIII U (...) stanowiło wyjaśnienie ostatniej okoliczności, niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w zakresie prawa do zasiłku chorobowego i macierzyńskiego odwołującej się.

Sąd drugiej instancji nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji, że organ rentowy już na etapie wydawania decyzji objętych postępowaniem sądowym w sprawie VIII U (...), mógł - przy zachowaniu należytej staranności - dokonać ustaleń tożsamyh z tymi poczynionymi w toku sprawy o sygn. VIII U (...). Nie może być zatem mowy o odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w przyznaniu odwołującej się świadczeń w dacie wydania decyzji objętych postępowaniem sądowym w sprawie o sygn. VIII U (...). O odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w przyznaniu odwołującej się zasiłku chorobowego można mówić dopiero w momencie zapoznania się z uzasadnieniem wyroku Sądu Okręgowego w G. z 27 września 2017 r. w sprawie VIII U (...).

Sąd Okręgowy zauważył, że uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w G. z 27 września 2017 r. w sprawie VIII U (...) zostało doręczone organowi rentowemu 20 października 2017 r. Biorąc pod uwagę art. 64 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa oraz § 2 Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych, na które zasadnie powołuje się w apelacji organ rentowy, należy uznać, że odsetki za opóźnienie winny być naliczone od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji zgodnej z wyrokiem w sprawie VIII U (...), a więc od 21 listopada 2017 r.

Jak bowiem wynika z § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2-5. Z kolei § 2 ust. 2 ww. rozporządzenia przewiduje, że okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji.

Wobec powyższego - zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa oraz ww. przepisami rozporządzenia - organ rentowy winien wypłacić odwołującej odsetki ustawowe za opóźnienie po upływie 30 dni tj. od 21 listopada 2017 r.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła skargą kasacyjną odwołująca się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 (występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że istotnym zagadnieniem prawnym, wymagającym zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy jest rozstrzygnięcie:

1. Czy organ rentowy ponosi odpowiedzialność w postaci obowiązku zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie w wypłaceniu odwołującej się świadczeń w przypadku, kiedy to najpierw na skutek przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego, decyzją wydaną 13 maja 2016 r. organ orzekł, że nie podlega ona obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 2 października 2015 r., a następnie na skutek odwołania od tej decyzji, złożonego przez odwołującą się do Sądu Okręgowego w G., Sąd ten wyrokiem z 27 września 2017 r. (sygn. akt VIII U (...)), zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i stwierdził, że odwołująca się jako pracownik płatnika składek C. spółki z o.o. w G. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 2 października 2015 r.

2. Czy w przypadku uznania odpowiedzialności organu rentowego z tego tytułu w postaci obowiązku zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie w wypłacie należnych odwołującej świadczeń, odsetki te należą się odwołującej się:

- od dnia wymagalności tych świadczeń, określonego w art. 64 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa wypłaty zasiłku chorobowego oraz zasiłku macierzyńskiego, tj. po upływie 30 dniowego terminu od daty wpływu zwolnień lekarskich odwołującej się do organu;

- od dnia wydania przez organ decyzji, tj. od 13 maja 2016 r., - o nie podleganiu przez odwołującą się obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu - objętej następnie postępowaniem sądowym w sprawie o sygn. VIII U (...);

- od dnia doręczenia organowi rentowemu wyroku Sądu Okręgowego w G. z 27 września 2017 r. w sprawie VIII U (...) w którym Sąd orzekł o zmianie decyzji organu z 13 maja 2016 r., poprzez orzeczenie o podleganiu przez odwołującą się obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 2 października 2015 r.;

3. Czy za okres toczącego się postępowania przed Sądem Okręgowym w G. w sprawie o sygn. akt VIII U (...) na skutek odwołania odwołującej od decyzji organu z 13 maja 2016 r., o nie podleganiu przez odwołującą się obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu, organ rentowy zwolniony jest od odpowiedzialności w postaci obowiązku zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie w wypłaceniu odwołującej się świadczeń, na podstawie przepisu art. 85 ust. 1 zd. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o:

1. odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (w zw. z tym, że nie spełnione zostały przesłanki z art. 398⁹ § 1 k.p.c.), a w przypadku przyjęcia jej do rozpoznania, o oddalenie skargi kasacyjnej w całości;

2. w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, o wyznaczenie rozprawy w niniejszej sprawie;

3. zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz ZUS w związku ze sporządzeniem i wniesieniem odpowiedzi

na skargę kasacyjną oraz ewentualnymi innymi czynnościami procesowymi według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ubezpieczonej nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne polega na sformułowaniu samego zagadnienia wraz ze wskazaniem konkretnego przepisu prawa, na tle którego to zagadnienie występuje oraz wskazaniu argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, w tym także na sformułowaniu własnego stanowiska przez skarżącego. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu

zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Analogicznie należy traktować wymogi konstrukcyjne samego zagadnienia prawnego, formułowanego w ramach przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz jego związek ze sprawą i skargą kasacyjną, która miałaby zostać rozpoznana przez Sąd Najwyższy. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179) i pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą, co oznacza, że sformułowane zagadnienie prawne musi mieć wpływ na rozstrzygnięcie danej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07, LEX nr 864002; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07, LEX nr 560504), a w końcu, dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (poważne) wątpliwości.

Nie sposób uznać w niniejszej sprawie, aby skarżąca wykazała występowanie tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, bowiem strona skarżąca, poza sformułowaniem samych pytań, mających stanowić istotne zagadnienia prawne, nie przedstawiła jakiejkolwiek argumentacji prawnej, która mogłaby potwierdzać, że są to faktycznie zagadnienia o istotnym charakterze, wymagającym rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego. W rzeczywistości przedstawione zagadnienia nie stanowią istotnych zagadnień prawnych, których rozstrzygnięcie jest niezbędne ze względu na rozstrzygnięcie tej konkretnej sprawy, ale również podobnych spraw w przyszłości, ale stanowią one próbę uzyskania merytorycznego rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. Sformułowane pytania nie dotyczą bowiem problemów interpretacyjnych, problemów prawnych, a są jedynie pytaniem o

właściwe rozstrzygnięcie sprawy, co powoduje, że nie są to istotne zagadnienia prawne, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Wskazuje na to zwłaszcza treść uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Należy bowiem zauważyć, że nie przedstawiono w nim argumentacji jurydycznej, która mogłaby świadczyć o występowaniu w sprawie poważnych wątpliwości interpretacyjnych, które stanowiłyby zagadnienia prawne. Uzasadnienie wniosku opiera się na przedstawieniu argumentacji strony skarżącej, dotyczącej rozstrzygnięcia sprawy i stanowi polemikę ze stanowiskiem Sądu drugiej instancji.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).